

Hin óveruliga talan um føroyskan EF »limaskap« — ein umbering fyri ófrælsinum

-Sjálvsagt noyðast vit at hava samstarvsavtalur við EF, og tann, sum nú er fingin í lag, man, sum er, vera tann frægasta, sum fæst. Men føroyingar eiga eisini at fyrirreika seg til tað ringasta: Tann dagur kann koma - um vit vilja hava hann ella ikki - at vit verða svøлтаðir upp í hetta ónorrøna og ótespiliga penga- og hernaðarsamband skrivur Hans Jacob Debes í "Sjónarmið" í dag.

Hans Jacob Debes, doktari: -Nú ræður um hjá føroyingum at standa á varðhaldi

SJÓNARMÍÐ

Nú eru fáir eftir í húsi — í týðninginum: tjóðir, ið ikki hava vunnið sær sjálvræði. Nógvar tjóðir bløddu burtur í hesum stríði — føroyingar tveittu tað aftur. Sæð burtur frá ómyndingini og vanvirðingini er ólika lættari og ómakaleysari at liva í ófrælsi enn í frælsi. Ti frælsisliv setur ábyrgdir. Ófrælsi krevur onga ábyrgd. Har er bert at sleppa sær undan: Lat aðrar ráða tær, krevj einki, so sleppur tú undan øllum.

So nógv er undarligt í Føroya søgu. Helst eru føroyingar teir einastu av heimsins tjóðum, sum bóðu fremmandavald gera tað ólógligt hjá føroyskum lærarum at tala føroyskt við føroysk børn í Føroyum, og at tala við Várharra á føroyskum — ti tað málið skilti hin ovasti sjálvsagt ikki. Várharra var dani.

Nú virka somu kreftir av øllum alvi — í tjóðskaparligum andaleypi — at bjarga ófrælsinum við einari óundirsleppandi neyðloysn: Í hesum færi »limaskapi« í EF.

Hetta føroyska neyðarróp um ófrælsi og óábyrgd er ikki annað enn eitt framhald av stórhundrað ára gomlum stríði fyri ófrælsi — sum tryggastu framtíð føroyinga.

Føroyar sigast vera í kreppu. Men eingin ivi kann vera um, at tað er tann vantandi tjóðskaparpolitiska sjálvs-

ábyrgdin, sum liggur aftan fyri hesa støðu: »Heimastýrslógin er so góð, at Føroyar kunnu ikki fara fallit«, hoyrði eg sjálvur sum skúladrøngur ein føroyskan politikara siga á val-fundi í Sjóneikarhúsinum í Havn. Hetta mundi vera ein frálíkur moralar at leggja niður í Føroya fólk. Og úrslitið: Hugsu um standin í dag! Tað tykist, sum væl ber til at fara á húsagang sjálvt í krúp- ing og ófrælsi.

Danskir pengamenn og politikarar, sum langt síðan høvdu sagt tjóðskaparpolitikk vera láturligan og aveldan, avgjørdu, at Danmark við útlandum sínum, Føroyum og Grønlandi, mátti fara upp í tað »óupplýsta pengaveldið«. Hetta skuldi vera ein handilsfelagsskapur við fyrminnum fyri allar partar.

Úttanríkispolitikkur og hernaðarpolitikkur og pengapolitikkur, forongantið at koma upp á tal.

Í dag verður Europa gjørt til ein úttanríkispolitiskan, hernaðarligan og peningaligan politiskan felagsskap.

Týskland verður aftur hitt ríka høvuðsstórveldið í Europa — fimti ár eftir vanlukkuna — búskaparliga og hernaðarliga. Tráðiónirnar eru stórar. Ein teirra var at framleiða menniskju idnaðarliga til tæð. Inn í hetta samstarv ganga nú norðurlendskir sosialistar.

Ímeðan verður tað fyri okkum (hóast avmarkaða) norðurlenska samstarvið syndrað. Í Norðurlandahúsinum nú eitt kveldið fegnast ein fyrrverandi svenskur forsætisráðharri um tann týðning, Norðurlond fóru at fáa í EF sum norðurlendsk »región«. Fyrr vóru tey, hóast alt, ríki og lond.

Talan um »føroyskan limaskap í EF« er lygn úr enda í annan. Í grundlóg Felagsmarknaðarins, Roma-sáttmálanum frá 1957, verður gingið út frá, at limir eru bert sjálvstøðug ríki. Føroyar eru ikki ríki og kunnu ti ikki gerast limur.

Tað, sum fólkarættarlíga kann henda, er at Danmark boðar EF-nevndini frá, at frá tí og tí degi umfatir sáttmáli Danmarkar við EF eisini tann part av Danmarkar ríki, sum eitur Føroyar. Hetta verður tað bert ein frábøðan úttan annað rættarligt hóvasták.

Eingin stólvur stendur og biðar eftir føroyingum í EF-stovnum, og føroyingar eiga ongan rætt til umboð í nekrum EF-stovni.

Har hvørva føroyingar sum tjóð. Kunnu kanska verða ein »región« sum Normandi og Sicilia.

Sambandsmenn, sum hava verið á jorsalaferð hjá donsku viðhaldsmönnum sínum í Bruxelles, fóru ikki at fáa upplýsingar; tær kann ein og hvør lesa sær til,

sjálvt í Føroyum. Henda Odysseuarferð var heldur ein desperat roynd at bjarga sambandinum, nú ósameinandi gøtur mugu skiljast.

At gera seg »modernaðan« við at siga, at neyðugt er og verður at geva frá sær »suverenitet« er at geva burtur eitt stakkalastás, sum føroyingar ikki eiga. Føroyingar eiga ongan »suverenitet«, og tað, sum tú ikki eigur, kanst tú ikki geva øðrum. Tað vita teir væl; men kanska halda teir føroyingar vera byttari, enn teir eru. Eftir hesum hvørva Føroyar upp í EF úttan nakra serstöðu sum ein annar danskur landslutur.

Og hvussu við tí EF-heri, sum er undir stovnan? Hvat skal hann nýtast til, og hvørjum skal hann nýtast imóti, nú »hin russiski vandin« er burtur — og alt tað gamla Sovjetsamveldið og øll tann sovjettska undirskipanin í Eystur-Europa er á serstakliga ódyrari uppboðssølu hjá vesturlenskum kapitali? Hesin herur kann ti illa vera ætlaður at vera annað enn ein politíherur móti londum og landspørtum, sum ikki vilja ganga undir »direktivini« frá EF-nevndini. Ti »demokratí« í okkara uppfatan av hugtakinum er ikki til í EF. »EF-Parlamentíð« hevur ongan rætt til at samtykkja nakað, bert at halda nakrar óveru-

ligar og mæsnutar røður um mál, sum EF-nevndin leggur fyrri tað — úttan at vera bundin av samtyktum og úttan at taka tær í álvara. EF-tingið er tað demokratiska »alibíði« í hesum felagsskapi, sum sigur seg standa sum verji og trygdari hjá europeiskum fólkaræði.

Og hvat fer hin danska drónan — og aðrar yngri og eldri europeiskar peningaeindir — at vera, tá ið EF-felagspeningaeindin »Ecu« kemur í gildi? Ein donsk »króna« í Føroyum fer tá neyvnan at hava nakran týðning. Hvat skulu vit hava í staðin? Hvat skal eindin eita? Gyllin og skinn — ella okkurt heilt annað.

Nú ræður um hjá føroyingum at standa á varðhaldi.

Sjálvsagt noyðast vit at hava samstarvsavtalur við EF, og tann, sum nú er fingin í lag, man, sum er, vera tann frægasta, sum fæst.

Men føroyingar eiga eisini at fyrirreika seg til tað ringasta: Tann dagur kann koma — um vit vilja hava hann ella ikki — at vit, tá ið allir aðrir norðurlendingar eru endaðir í »Ti heilaga týsk-rómverska Ríkinum« (sum Voltaire segði hvørki vera týskt ella rómverskt — og allarmínst heilagt) verða svøлтаðir upp í hetta ónorrøna og ótespiliga penga- og hernaðarsamband.

Hjá føroyingum má ti

denturin meira enn nakrantíð fyrr leggjast á sjálvstýrispolitikk.

Tá verður so altið ein styrki, at standa sum sjálvstøðugt ríki. Ti tá standa, um ikki annað, nakrir fáir krakkar til okkara á Karlamagnusarborgini — og tá hava vit møguleika at fáa orð fyrri okkum, um enn kanska ikki nóg, í tí nýggja »Neuropu«.

Í politikki sum í so mongum øðrum førum verður altið frægari at velja tað næstringasta heldur enn tað ringasta.

Hetta er vituligt ein syndarlig niðurstøða. Men helst er klókari og meira veruleikakent at hugsa um framtíðina enn at ynskja seg aftur til »heimin frá í gjár«.

Hans Jacob Debes